

Aleg. 161.

Sprawozdanie

Komisji gminnej z petycji Reprezentacji gminy m. Podgórze w przedmiocie sprawowania tamże czynności policyjnych.

Uchwałą z dnia 2. Grudnia 1887 przekazał Wysoki Sejm Komisji gminnej wniesioną pod l. 287 pet. 216 petycję Zwierzchności gminnej m. Podgórze, o uregulowanie w drodze ustawy czynności policyjnych Ekspozytury c. k. Policji krakowskiej tamże funkcyonującej.

Zauważyć przedewszystkiem należy, iż wzmiankowana petycja jest drugą, a względnie trzecią nawet z rzędu, jaką pomienione miasto do Sejmu w tejże sprawie wnosi. — Lustracya bowiem aktów Kancelaryi sejmowej wykazuje, że już w roku 1868 prośba o odwołanie z Podgórze Ekspozytury c. k. Policji krakowskiej była przedmiotem obrad Wysokiego Sejmu i wywołała uchwałę, wzywającą W. c. k. Namiestnictwo do uwzględnienia prośby, o ileby wyższe względy państwowe zniesieniu c. k. Ekspozytury na przeszkodzie nie stały, lub o przedłożenie w razie przeciwnym projektu ustawy, normującej zakres działania organów Policji państwowej.

Gdy jednak uchwałą powyższą żadna zmiana w policyjnym ustroju gminy osiągniętą nie została, — wniosła Reprezentacya gminna ponowną jakoby prośbę w r. 1880. Petycji tej wszakże, na którą powołuje się Reprezentacya gminy, ślad wszelki w aktach sejmowych zaginął.

Druga, względnie zaś trzecia z rzędu petycja, będąca przedmiotem niniejszego sprawozdania, różni się zasadniczo od petycji pierwszej z r. 1868, a to pod względem wymogów stawianych przez Reprezentacyą miasta. Podczas bowiem gdy przedmiotem petycji pierwszej było kateryczne żądanie zniesienia Ekspozytury Policji rządowej, — domaga się obecnie Reprezentacya miasta li tylko uregulowania kwestyi dualizmu władz policyjnych, a właściwie, przydzielenia niektórych czynności policyjnych organom władzy wykonawczej gminnej.

Miasto Podgórze było pierwotnie siedzibą urzędu powiatowego i posiadało na mocy erekcyjnego patentu cesarza Józefa samorząd miejski; — wykonywało przeto czynności policyjne we własnym zakresie działania. Po wypadkach z r. 1848 wcielonom ono zostało w rejon policyjny krakowskiej c. k. Dyrekeyi Policji, której działalność, na mocy dekretu Kancelaryi gubernialnej, rozszerzono w r. 1853 na pas jednomilowy poza krakowskie rogatki. Najwyższe postanowienie wreszcie z 22. listopada 1856 roku ustanawia dla miasta Podgórze oddzielną Ekspozyturę, zawisłą od krakowskiej c. k. Dyrekeyi Policji, a pod bezpośredni nadzór i kontrolę tejże Dyrekeyi oddaną. Tejże c. k. Ekspozyturze przekazano czynności, jakie rozporządzenie ministeryalne z 10. Grudnia 1850 porucza urzędowym władzom policyjnym w ogóle — cały możliwy przeto policyjny zakres działania. — Postanowienia powyższe nie zostały następnie żadnemi nowemi rozporządzeniami cofnięte, gdyż nawet

ustawa gminna z r. 1866 wyraźnie zaznacza, że wykonywanie policyi miejscowej o tyle tylko gminie przypada, o ile pojedyncze gałęzie teje nie są przydzielonemi organom rządowo-państwowym.

Jakkolwiek w każdym ustroju społecznym dualizm władzy, zwłaszcza wykonawczej, jako ujemną zdobycz praw politycznych poczytać należy, — za wprowadzeniem wszakże dualizmu tegoż w wyjątkowym wypadku niniejszym Komisya gminna oświadczyć się musi.

Topograficznie kwestyę traktując, zaprzeczyć się nie da, że m. Podgórze tworzy wraz z Krakowem jedną większą całość, a jakkolwiek samoistną stanowi gminę, poczytanem być ono musi zarówno jak gminy Zwierzyniec, Grzegórzki i Prądnik, jako przedmieście Krakowa.

Nie wspominając o wyższych względach państwowych, samo już bezpieczeństwo osób i mienia mieszkańców tak Krakowa jak niemniej Podgórza i najbliższej tegoż okolicy, centralizacyi w kierownictwie władzy policyjnej bezsprzecznie wymagają; — boć tylko jednolity a sprężysty kierunek i łatwość wzajemnego porozumiewania się, konieczny nieraz pospiech, dyskrecyą w wykonaniu zleceń możebnymi czynią.

Z drugiej wszakże strony zapoznawać również niepodobna ujemnych stron rozporządzenia, oddającego wyłącznie w ręce urzędnika państwowego wykonywanie całego zakresu działania policyi w mieście. rządzącem się autonomicznie i posiadającym wybieralny, odpowiedzialny za zarząd majątkiem i ład w mieście panujący, Magistrat. — Pozbawiony wszelkiej ingerencyi w wykonywaniu czynności policyjnych, nieprawidłowości i nadużycia, jakie się w obrębie gminy dzieją, zwała tenże Magistrat na karb niemożności wykonywania poleceń i uchwał Rady gminnej, do odpowiedzialności się nie poczuwa, staje się wprost nieuchwytnym.

Otóż jakkolwiek argument przytoczony w petycyi, że wykonywanie czynności policyjnych przez niezależne od Zwierzchności gminnej organa straży bezpieczeństwa uwłacza przedewszystkiem godności Magistratu i miasta — nie mógł bynajmniej wpływać na postanowienie Komisyi, — objawia wszelakoż niniejszem Komisya gminna zdanie, iż należy unormować stosunek gminy miasta Podgórza do krakowskiej c. k. Ekspozytury policyjnej przekazaniem niektórych czynności policyjnych własnemu zakresowi działania gminy.

Uznając nadto słusność utyskiwań Reprezentacyi gminy m. Podgórze na zbyt szczupłą liczbę policyantów, jktórymi rozporządza c. k. Ekspozytura Policyi w Podgórzu, uwzględnia Komisya gminna prośbę Zwierzchności gminnej przedkładając Wysokiemu Sejmowi do uchwały odnośny przy końcu sprawozdania zamieszczony wniosek. Począwszy bowiem od chwili ustanowienia w Podgórzu Ekspozytury c. k. Dyrekeyi Policyi, rozporządza naczelnik teje Ekspozytury trzema jedynie policyantami. Liczba tak szczupła wykonawców straży bezpieczeństwa zastosowaną była widocznie do pierwotnej skali miasta liczącego niespełna cztery tysiące ludności. Obecnie wszakże miasto Podgórze posiadające dwa dworce kolei żelaznej, dziesięć tysięcy ludności, kilkanaście fabryk zatrudniających jeśli nie tysiące to setki robotników, odpowiedniego zwiększenia organów wykonawczej władzy policyjnej domagać się musi, zwłaszcza że w Podgórzu znajduje się kilka zajazdów, czterdzieści szynków, około 30 fiaków, a ruch przejezdnych i stacyonujących chwilowo zwiększonym zostaje skutkiem otwarcia stacyi kolei obwodowej w Bonarce.

Komisya gminna przedkłada przeto Wysokiemu Sejmowi do uchwały następujące wnioski:

1. Wzywa się Wys. c. k. Rząd do przedłożenia Sejmowi na najbliższej sesyi ustawy normującej policyjny własny zakres działania gminy m. Podgórze, przekazującej zaś równocześnie w myśl końcowego ustępu §. 27. ust. gmin. z r. 1866 załatwianie niektórych pojedynczych działów policyjnych tamże Ekspozyturze krakowskiej c. k. Dyrekeyi Policyi.

2. Wzywa się Wys. c. k. Rząd, by zwiększył personal straży bezpieczeństwa przydzielony c. k. Ekspozyturze Policyi w Podgórzu.

Przewodniczący:

K. Badeni w. r.

Sprawozdawca

Lasocki w. r.